ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో 'ఎన్‌కౌంటర్లు'

1991,92,93 సంవత్సరాలలో ఆంధ్రప్రదేశ్ లో జరిగిన 'ఎన్‌కౌంటర్' మరణాల గురించి ఆంధ్రప్రదేశ్ పౌరహక్కుల సంఘం జాతీయ మానవహక్కుల కమిషన్‌కు వివరమయిన ఫిర్యాదు సమర్పించింది. కమిషన్ ఆ ఫిర్యాదును స్వీకరించి ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వానికి నోటీస్ జారీ చేసింది. ఆ ఫిర్యాదు పూర్తి పాఠాన్ని ఇక్కడ ఇస్తున్నాం. (ఫిర్యాదుకు అనుబంధంగా జత చేసిన 'ఎన్‌కౌంటర్ల' జాబితా ఏ నెలకానెల 'స్వేచ్ఛ'లో ఇచ్చినదే.)

గౌరవనీయులైన
జాతీయ మానవహక్కుల కమిషన్
అధ్యక్షులకు,

ఈ ఫిర్యాదు ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో జరుగుతున్న 'ఎన్‌కౌంటర్' హత్యలకు సంబంధించినది.

ఫిర్యాదుదారులమయిన మేము ఆంధ్రప్రదేశ్ పౌరహక్కుల సంఘం (ఎపిసిఎల్‌సి) అధ్యక్ష ప్రధాన కార్యదర్శులము. ఆంధ్రప్రదేశ్ పౌరహక్కుల సంఘం న్యాయవాదులు, అధ్యాపకులు, రచయితలు, పాత్రికేయులు తదితర మేధోవృత్తులకు చెందిన వ్యక్తులు పనిచేసే సంస్థ. మేము గడచిన రెండు దశాబ్దాలుగా పౌరులకు (ప్రత్యేకించి పేదలు, దళితులు, స్త్రీలు, ఆదివాసీలకు) ఉండే చట్టవరమయిన హక్కులను కాపాడడానికీ, పరిపాలనా యంత్రాంగంలోనూ సామాజిక ఆర్థిక రాజకీయ జీవితంలోనూ ప్రజాతంత్ర విలువలనూ ప్రమాణాలనూ కాపాడడానికీ కృషి చేస్తున్నాము. హక్కులకు సంబంధించిన సాహిత్యాన్ని ప్రచురించడం, సభలు సమావేశాల ద్వారా ప్రచారం చేయడం, శాంతియుత పద్ధతులలో నిరసన తెలియజేయడం, కోర్టులో కేసులు వేయడం, విచారణలలో పాల్గొనడం తదితర పద్ధతులలో మేము హక్కుల పరిరక్షణ కోసం కృషి చేస్తున్నాము.

మేము తొలినుండి ఆందోళన చేస్తున్న విషయాలలో ఒకటి, 'ఎన్‌కౌంటర్' పేరిట పోలీసులు పౌరులను చంపడం. ఈ విధంగా చనిపోయిన వారినందరినీ పోలీసులు 'సాయుధ నక్సలైట్లు'గా వర్ణిస్తారు. కానీ వాళ్ళు సాయుధ నక్సలైట్లనేదీ సంశయాస్పదమే, వాళ్లు ఎదురుకాల్పులలో చనిపోయారనేదీ సంశయాస్పదమే.

'ఎన్‌కౌంటర్లు' అని పిలవబడే ఈ ఘటనల గురించి ఎపిసిఎల్‌సి నిజనిర్ధారణ కమిటీలను నియమించి సాక్షులతో, ఇరుగుపొరుగు వ్యక్తులతో, పంచనామా శవపరీక్ష మొదలయిన ప్రక్రియలు నిర్వహించే అధికార్లతో మాట్లాడి వాస్తవాలు సేకరించింది. 'ఎన్‌కౌంటర్'లో పాల్గొన్న పోలీసులతో మాట్లాడడం సాధ్యమయితే వాళ్లతో కూడ మా నిజనిర్ధారణ కమిటీలు మాట్లాడాయి.

వందలాది నిజనిర్ధారణ కమిటీల నివేదికలు ఆధారంగా, 'ఎన్‌కౌంటర్లు' అనేవి అధికభాగం పోలీసులు లేక పారామిలిటరీ బలగాలు చేసే హత్యలేనని మేము చెప్పగలము. ఒక వ్యక్తిని లేక వ్యక్తులను కస్టడీలోకి తీసుకోవడం, సమాచారం రాబట్టడం కోసం చిత్రహింసలు పెట్టడం, ఆ తరువాత కాల్చి పారేయడం జరుగుతున్నది. ఈ రకంగా చేసిన హత్యలకు 'ఎన్‌కౌంటర్' అని పేరు పెడుతున్నారు. సాయుధ నక్సలైట్ దళం పోలీసులపైన దాడి చేయగా పోలీసులు ప్రాణరక్షణ నిమిత్తం ఎదురుకాల్పులు జరిపారనీ ఈ క్రమంలో ఒకరు లేక కొందరు నక్సలైట్లు చనిపోయారనీ ప్రకటిస్తున్నారు. ఈ కథ మరింత నమ్మశక్యంగా ఉండడం కోసం తరచుగా మృతులకు నక్సలైట్ సాయుధ దళాలు ధరించే యూనిఫారంలు తొడిగి శవం పక్కన ఒక తుపాకీ పెడుతున్నారు.

పూర్వరంగం

భారత కమ్యూనిస్టు పార్టీ (మార్క్సిస్ట్-లెనినిస్ట్) లేక నక్సలైట్లు అని పిలవబడే పార్టీలు ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో ఆరవ దశకం చివరిభాగం నుండి పనిచేస్తున్నాయి. పీడితుల హక్కులను కాపాడడానికీ, కమ్యూనిస్టు విప్లవం సాధించడానికీ సాయుధ పోరాటమార్గాన్ని ఈ పార్టీలు విశ్వసిస్తాయి. ఈ పార్టీలకు సాయుధదళాలు ఉన్నాయి. కొందరు నక్సలైట్ కార్యకర్తలు కూడ ఆయుధాలు ధరించి ఉంటారు.

నక్సలైట్లు ఆదివాసీలను, భూమిలేని పేదలను, పారిశ్రామిక కార్మికులను, గనికార్మికులను, స్త్రీలను, విద్యార్థులను, రైతులను వివిధ ప్రజాసంఘాలలో సంఘటితపరచి ఉద్యమాలు నిర్వహిస్తారు. ఇటువంటి సంఘటిత ఉద్యమాల ద్వారా వ్యవసాయరంగంలోనూ, అటవీ ఉత్పత్తులలోను, గనులలోను, ఫ్యాక్టరీలలోను కార్మికుల కూలి రేట్లు, వేతనాలు గణనీయంగా పెంచగలిగారు. పేదలకు ప్రభుత్వ భూమిని, భూస్వాముల భూమిని, ఆదివాసీలకు లక్షల ఎకరాల అటవీభూమిని పంచగలిగారు. భూస్వాములు, ప్రభుత్వసిబ్బంది, ముఖ్యంగా అటవీ సిబ్బంది ప్రజలచేత చేయించుకునే వెట్టిచాకిరీని నిరోధించగలిగారు. స్త్రీలపైన దళితుల పైన వేధింపును ప్రతిఘటించారు. గనికార్మికులు తదితర పారిశ్రామిక కార్మికుల హక్కులను, పనిపరిస్థితులను మెరుగు పరచగలిగారు.

కొన్ని సిపిఐ (ఎం-ఎల్) పార్టీలు ఎన్నికలలో పాల్గొనవు. కొన్ని పాల్గొంటాయి. ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర శాసనసభలో రెండు సిపిఐ (ఎం-ఎల్) పార్టీలకు చెందిన ఇద్దరు శాసనసభ్యులు ఉన్నారు. వారిలో ఒకరు గిరిజన రిజర్వ్‌డ్ నియోజక వర్గం ప్రతినిధి. అంతేకాక, డజన్ల సంఖ్యలో గ్రామ సర్పంచ్‌లు, కొందరు మండల ప్రజాపరిషత్ అధ్యక్షులున్నారు.

నక్సలైట్ పార్టీలు, ముఖ్యంగా నిషేధించబడిన సిపిఐ (ఎం-ఎల్) (పీపుల్స్‌వార్), హింసాత్మక చర్యలకు పాల్పడతాయనేది విదితమే. భూస్వాములను, కాంట్రాక్టర్లను, పోలీస్ ఇన్‌ఫార్మర్లుగా భావించే వ్యక్తులను చంపడం, ప్రముఖ వ్యక్తులను కిడ్నాప్ చేసి బందీలైన తమసహచరులను విడిపించుకోవాలని

యత్నించడం, పోలీసు నిర్బంధానికి నిరసనగా ప్రభుత్వ ఆస్తులను ప్రైవేట్ ఆస్తులను ధ్వంసం చేయడం మొదలయిన రూపాలలో హింసకు పాల్పడుతుంటారు. నక్సలైట్లు పాల్పడే ఈ హింసను ఎపిసిఎల్‌సి ప్రోత్సహించదు, సమర్ధించదు. అయితే మేము ప్రభుత్వానికి రెండు విషయాలు ఎప్పుడూ చెప్తున్నాం.

(1) హింసకు ఎవరు పాల్పడినా వారిని చట్టం నిర్దేశించే పద్ధతిలో మాత్రమే విచారించి శిక్షించాలి. చట్టబాహ్యమయిన పద్ధతులలో చిత్రహింసలకు హత్యకు గురి చేయకూడదు. అది రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 14,21లకు విరుద్ధం.

(2) నక్సలైట్ ఉద్యమం గణనీయమైన సామాజిక పునాది ఉన్న రాజకీయ ఉద్యమం. అటువంటి ఉద్యమం ఒకవేళ హింసను చేపట్టినా దానిని కేవలం శాంతిభద్రతలకు సంబంధించిన విషయంగా చూడకూడదు. సమాజంలో బలంగా వెలకొని ఉన్న పీడన, ఆ పీడనకు ఫలితమైన నిరసన ఈ ఉద్యమానికి మూలం అని గుర్తించాలి. దానిని ఎదుర్కొనడానికి చట్టబద్ధమైన భద్రతాచర్యలను చేపడుతూనే, ప్రధానంగా ఆ ఉద్యమంతో సామాజికంగా రాజకీయంగా వ్యవహరించాలి.

ఈ సూచనలను ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం ఎన్నడూ పట్టించుకోలేదు. నక్సలైట్ ఉద్యమానికి ఉన్న సామాజిక ఆర్థిక రాజకీయ పునాదిని ప్రభుత్వం ఒప్పుకోదు. కేవలం హింస, విధ్వంసాలను మాత్రమే చూపిస్తుంది. అంతే కాకుండ ఆ హింసను ఎదుర్కొనడానికి ప్రభుత్వం ఆ ఉద్యమాన్ని, దానిలో భాగస్వాములు, మద్దతుదారులు అయిన పీడిత ప్రజలనూ చట్టవిరుద్ధమయిన అణచివేతకు గురిచేసే విధానాన్ని అనుసరిస్తున్నది.

అక్రమ నిర్బంధం, పోలీసు కస్టడీలో చిత్రహింసలు, లైంగిక అత్యాచారాలు, పేదప్రజల గృహాల విధ్వంసం, వాళ్ల పొలాలు బీడుపెట్టడం, మూకుమ్మడిగా వారిని తప్పుడు కేసులలో ఇరికించడం, 'ఎన్‌కౌంటర్ల' పేరిట మనుషులను చట్టబాహ్యంగా చంపడం, మనుషులను 'మాయం' చేయడం - ఇదీ, 25 సంవత్సరాలకు పైగా నక్సలైట్ ఉద్యమాన్ని ఎదుర్కొనడానికి ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం అమసరిస్తున్న విధానం.

ఎన్‌కౌంటర్ హత్యలు

ఈ ఫిర్యాదు ఎన్‌కౌంటర్ హత్యల గురించి కాబట్టి ఇకపైన ఆ విషయానికే పరిమితమవుతాము.

'ఎన్‌కౌంటర్' కథలు ఎప్పుడూ ఒకే నమూనాలో ఉంటాయి. పోలీసులు నక్సలైట్ల కోసం వెతుకుతుంటారు. వెతికే క్రమంలో పోలీసులకు నక్సలైట్లు కనపడతారు. లేదా నక్సలైట్లు పోలీసులను గమనిస్తారు. ఆ నక్సలైట్లు కొందరు వ్యక్తులు కావచ్చు, లేకపోతే సాయుధ నక్సలైట్ దళం కావచ్చు. పోలీసులు నక్సలైట్లను గమనించినట్లయితే వాళ్లను లొంగిపొమ్మని హెచ్చరిస్తారు. నక్సలైట్లు వినకుండ పోలీసులపైన దాడి చేస్తారు. లేదా మొదట జరిగేది నక్సలైట్లు పోలీసులను గమనించటమయితే, నక్సలైట్లు ఏటువంటి హెచ్చరిక లేకుండ పోలీసులపైన దాడి చేస్తారు. ఏవిధంగా జరిగినా పోలీసులకు ప్రాణాపాయం ఏర్పడుతుంది. అందువల్ల పోలీసులు ఆత్మరక్షణార్థం ఎదురుకాల్పులు జరుపుతారు. కొంతసేపు ఎదురుకాల్పులు జరిపిన తరువాత నక్సలైట్లు నిష్క్రమిస్తారు. పోలీసులు ఆ స్థలాన్ని వెతుకగా ఒకటో రెండో మరికొన్నో నక్సలైట్ల శవాలు కనపడతాయి.

ఇదీ అనివార్యమైన కథనం. ఇందులో ఉన్న రెండు అంశాలను వేరుచేసి చెప్పుకోవాలి.

(i) ఎన్‌కౌంటర్ మృతులు మొదట పోలీసులపైన కాల్పులు జరుపగా పోలీసులు ఆత్మరక్షణార్థం తిరిగి కాల్పులు జరిపారు.

(ii) మృతులు సాయుధ నక్సలైట్లు.

అయితే మా నిజనిర్ధారణ కమిటీల నివేదికను బట్టి అత్యధిక సంఘటనలలో పై రెండు అంశాలు అవాస్తవమని అర్థం అవుతుంది.

ఈ విషయంపైన విచారణ జరపమని మేము గౌరవనీయమైన కమిషన్‌ను కోరుతున్నాము. అధికభాగం 'ఎన్‌కౌంటర్' ఘటనలలో మృతులు నక్సలైట్లన్నదీ వాస్తవం కాదు. వాళ్లు పోలీసులకు ప్రాణాపాయం కలిగించగా పోలీసులు ఆత్మరక్షణార్థం కాల్పులు జరిపి వాళ్లను చంపారనేదీ వాస్తవం కాదు. అధికభాగం ఘటనలలో మృతులు నిరాయుధులైన గ్రామీణులు. పోలీసులు వాళ్లను కస్టడీలోకి తీసుకొని ఉద్దేశ్యపూర్వకంగా కాల్చిచంపడమే 'ఎన్‌కౌంటర్'.

ఇదీ సంగతి!

ఎన్‌కౌంటర్ పోలీసు కథనం కళ్లు మూసుకుని కూడా చదివేయగలను డాడీ. గ్రామంలో నక్సల్స్ ఉన్నట్టు తెలిసి, పోలీసులు వెళ్ళారు. వారిని చూసి నక్సల్స్ కాల్పులు జరిపారు. వెంటనే పోలీసులు ఎదురు కాల్పులు జరిపారు. కొంత సేపటికి వెళ్లి చూడగా నక్సలైట్ల శవాలు కనిపించాయి. ఒక తుపాకీ, పార్టీ సాహిత్యం...

'ఈనాడు' కార్టూన్

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో నక్సలైట్ ఉద్యమానికి సంబంధించిన మొట్టమొదటి ఎన్‌కౌంటర్ మార్చి 1968లో జరిగింది. ఆ తరువాత క్రమం తప్పకుండ జరుగుతున్నాయి. సంవత్సరం వారీగా 'ఎన్‌కౌంటర్ల' గణాంకాలు ఈ పట్టికలో చూడవచ్చు.

సంవత్సరం	'ఎన్‌కౌంటర్ల'లో చనిపోయినవారి సంఖ్య	
1968-1977	335 (సుమారు)	
1978	--	
1979	--	
1980	7	
1981	5	
1982	4	
1983	3	
1984	--	
1985	35	
1986	20	మొత్తం 1066
1987	29	
1988	61	
1989	51	
1990	20	
1991	104	
1992	256	
1993	136	

ఈ హత్యలు 1991,92,93 సంవత్సరాలలో తీవ్రస్థాయిని చేరుకున్నాయని పై పట్టిక చూపిస్తుంది. ఈ మూడు సంవత్సరాలలో 'ఎన్‌కౌంటర్ల'లో 496 మంది చనిపోయారు. ఈ ఘటనలకు సంబంధించి మా నిజనిర్ధారణ కమిటీలు సేకరించిన వివరాలను ఈ ఫిర్యాదుకు అనుబంధంగా సమర్పిస్తున్నాము.

అనుబంధం వివరణ

'ఎన్‌కౌంటర్' మృతులు ఎవరు?

అనుబంధంలో వారిని ఈ క్రింది విధంగా వర్గీకరించాము.

(1) నక్సలైట్ కార్యకర్తలు. అంటే సిపిఐ(ఎం.ఎల్) పార్టీల సాయుధ రహస్య కార్యకర్తలు.

(2) రైతాంగం, రైతాంగ యువకులు, గిరిజన యువకులు. నక్సలైట్ పార్టీలకు అనుబంధంగా పనిచేసే బహిరంగ ప్రజాసంఘాల కార్యకర్తలను కూడా ఈ కోవలో చేర్చాము.

(3) ఇతర గ్రామీణపేదలు. అంటే రైతాంగంకాని గ్రామీణ శ్రామికులు, చిన్నచిన్న వ్యాపారస్తులు వగైరా.

(4) విద్యార్థులు, నిరుద్యోగ యువకులు.

(5) సిపిఐ (ఎం.ఎల్) పార్టీలకు చెందిన ప్రజాప్రతినిధులు

(6) నక్సలైట్ కార్యకలాపాలుకాక ఇతర నేరాలతో సంబంధం ఉన్న వ్యక్తులు.

(7) ఎవరయినదీ తెలియని వ్యక్తులు.

అనుబంధంలోని సమాచారాన్ని ఇక్కడ సంగ్రహంగా వివరిస్తాము. 1991, 92, 93 సంవత్సరాలలో ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో 285 ఎన్‌కౌంటర్ ఘటనలు జరిగాయనీ, వాటిలో 496మంది చనిపోయారనీ అనుబంధం తెలియచేస్తుంది. అందులో 22మంది స్త్రీలు కాగా 474 మంది పురుషులు.

ప్రతిసంఘటనలోనూ మొట్టమొదట నక్సలైట్లు కాల్పులు జరిపారనీ పోలీసులు ఆత్మరక్షణార్థం కాల్పులు జరిపారనీ అధికార కథనం. అయితే 285 ఘటనలలో 5 ఘటనలలో మాత్రమే పోలీసులు చనిపోవటం లేక గాయపడటం జరిగింది. విడిగా మందుపాతర ఘటనల్లోనూ, దాడులలోనూ నక్సలైట్లు చాలామంది పోలీసులను చంపారు. అయితే 'ఎన్‌కౌంటర్ల'లో పోలీసులు చనిపోవటం చాలా అరుదు. దీనినిబట్టే ఎన్‌కౌంటర్ కథలను అనుమానించవలసి వస్తుంది.

పైన పేర్కొన్న వర్గీకరణ ప్రకారం ఈ 496మంది ఏ కోవకు చెందిన వ్యక్తులనేది ఈ పట్టిక తెలియచేస్తుంది.

నక్సలైట్ కార్యకర్తలు	204
రైతులు, రైతాంగ యువకులు, గిరిజన యువకులు	210
ఇతర గ్రామీణ పేదలు	30
విద్యార్థులు, నిరుద్యోగ యువకులు	11
ప్రజాప్రతినిధులు	2
ఇతర నేరాలతో సంబంధం ఉన్నవారు	8
తెలియదు	31
మొత్తం	496

మృతులలో 204 మంది (అంటే 41.1 శాతం) మాత్రమే నక్సలైట్ కార్యకర్తలని పట్టిక తెలియచేస్తుంది. వీళ్ళు సాయుధులయివుండే అవకాశం వుంది. అయితే అంతమాత్రంచేత వీళ్ళు నిజమయిన ఎదురు కాల్పులలో చనిపోయారనుకోనవసరంలేదు. వీళ్ళలో చాలామందిని ఆదమరచి ఉన్న సమయంలో కస్టడీలోకి తీసుకొని కాల్చేస్తారని పట్టికలోని ఆఖరి కాలమ్ తెలియచేస్తుంది.

మృతులలో 210 మంది (అంటే 42.3 శాతం) రైతులు, రైతాంగ యువకులు, లేక గిరిజన యువకులు. 'ఎన్‌కౌంటర్' మృతులలో అధిక సంఖ్యాకమయిన వర్గం ఇదే. ఇక్కడ 'రైతాంగం' అనే మాటను విస్తృతమయిన అర్థంలో ప్రయోగిస్తున్నాం. భూమిగల రైతులనే కాక భూమిలేని కూలీలనుకూడ రైతాంగం'లోనే చేర్చాము. ఎందుకంటే ఎన్‌కౌంటర్లు అధికంగా జరిగే వెనుకబడిన తెలంగాణా జిల్లాలలో వ్యవసాయ కూలీలలో చాలామందికి అంతోయింతో భూమి ఉండడం (పట్టావున్నా లేకపోయినా) అరుదుకాదు. అదే సమయంలో 1 హెక్టారు వరకు భూమివున్న రైతులు పొట్టగడవడానికి అది సరిపోక కూలికూడ చేస్తుంటారు.

మృతులలో మరొక 30 మంది పై వర్గానికి సన్నిహిత సంబంధంవున్న గ్రామీణ వ్యవసాయేతర శ్రామిక వర్గానికి చెందినవారు. అంటే (నికార్మికులు, గీతకార్మికులు, రాళ్ళు కొట్టేవారు, పండ్లు అమ్ముకునేవారు, రిక్షా కార్మికులు, ఆటో డ్రైవర్లు, చిల్లర వ్యాపారస్తులు మొదలయినవారు. వీరిలో ఒకరు ఒక తెలుగు దినపత్రిక విలేకరి (సీరియల్ నెం.58) కాగా ఒకరుపోలీసు వ్యవస్థలోనే పనిచేసే హోంగార్డు (సీరియల్ నెం. 187). ఈ హోంగార్డు నక్సలైట్ల ఏజెంటుగా పనిచేస్తున్నాడని అనుమానించి పోలీసులు అతనిని చంపారు.

మృతులలో 11మంది విద్యార్థులు, లేక నిరుద్యోగ యువకులు. వారిలో ఒక 6 సంవత్సరాల గిరిజన బాలిక, ఒక 11 సంవత్సరాల గిరిజన బాలుడు ఉన్నారు. (సీరియల్ నెం.35). ఒక గిరిజన ఆశ్రమ పాఠశాలలో నక్సలైట్లు అధ్యాపకులతోను విద్యార్థులతోను మాట్లాడుతుండగా పోలీసులు దాడిచేసి విచక్షణారహితంగా కాల్పులు జరపడంతో ఈ యిద్దరు పాఠశాల విద్యార్థులు చనిపోయారు.

మృతులలో ఎనిమిదిమంది నక్సలైట్లతో సంబంధంలేని ఇతర నేరాలలో అనుమానితులు. అయితే వారిలో కొందరు (సీరియల్ నెం.68) తాము నక్సలైట్లమని చెప్పుకొని ఉండవచ్చును. ఈ కోవకు చెందిన వ్యక్తులను కూడ ఎన్‌కౌంటర్లపేరిట చంపి నక్సలైట్లలో ఎందుకు కలుపుతారనేది ప్రశ్నార్థకమే. బహుశా లాకప్పులో ప్రశ్నించే క్రమంలో వారు చనిపోగా, కస్టడీ మరణాన్ని గురించి ఇబ్బందికరమయిన ప్రశ్నలు ఎదుర్కోవలసి ఉంటుందని వాళ్ళ శరీరాలలో తూటాలునింపి ఎన్‌కౌంటర్ మృతులుగా చూపిస్తున్నారేమో.

మృతులలో ఇద్దరు సిపిఐ (ఎం.ఎల్)కు చెందిన ప్రజాప్రతినిధులు. ఒకరు టేకులపల్లి గ్రామ ఉప సర్పంచ్‌కాగా ఒకరు టేకులపల్లి మండలం ఉపాధ్యక్షురాలు (సీరియల్ నెం.20).

మృతులలో 31మంది ఎవరయినదీ తెలీదు.

నిరాయుధులయిన ఎన్‌కౌంటర్ మృతులంతా ఎవరు? ఈ రైతులు, రైతాంగ యువకులు, గిరిజన యువకులు, ఇతర గ్రామీణ శ్రామికులు, విద్యార్థులు, నిరుద్యోగ యువకులు, ప్రజాప్రతినిధులు ఎవరు?

వీళ్ళంతా నిరుపేద పీడిత వర్గాలకు చెందినవారు. ఈ వర్గాలకు చెందిన 261మంది (మొత్తంలో 54.4 శాతం) ఎన్‌కౌంటర్ మృతులలో ఇద్దరుతప్ప మిగిలినవాళ్ళంతా గ్రామాలకు, చిన్నఊర్లకు చెందినవారే. 261లో 9మంది మట్టుకే అగ్రకుల హిందువులు. 15మంది గిరిజనులు, 10మంది ముస్లింలు, 227 మంది షెడ్యూల్డు లేక వెనుకబడిన కులాలకు చెందినవారు.

పీడిత వర్గాలకు చెందిన ఈ నిరాయుధ 'ఎన్‌కౌంటర్' మృతులంతా నక్సలైట్ల సానుభూతిపరులుగా లేక మద్దతుదారులుగా అనుమానించబడే

వ్యక్తులు. నక్సలైట్లకు ఆశ్రయం ఇస్తారనీ, అన్నం పెడతారనీ, కొరియర్లుగా పనిచేస్తారనీ వాళ్ళగురించి పోలీసులకు అనుమానం. నక్సలైట్ల ప్రాధ్బలంతో స్థానికంగా భూస్వాములకు, రాజకీయ నాయకులకు, అధికార యంత్రాంగానికి వ్యతిరేకంగా ఆందోళన చేపడతారనీ అనుమానం. వీరిలో కొంతమంది నక్సలైట్ పార్టీలకు అనుబంధంగా పనిచేసే కార్మిక రైతాంగ మహిళాసంఘాల కార్యకర్తలు. చాలామంది మాజీ కార్యకర్తలు. పోలీసులకు సరండర్ అయి కోర్టులో కేసులకు హాజరవుతూ సాధారణ జీవితం గడుపుతున్నవారు. అయితే నక్సలైట్లతో ఇంకా తమ సంబంధాలు కొనసాగిస్తున్నారని వీళ్ళగురించి పోలీసులకు అనుమానం.

ఇటువంటి వ్యక్తులను ఇంటినుండి, లేక తమ పనిస్థలంనుండి పోలీసులు పట్టుకొని తీసుకొనిపోయి చిత్రహింసలుపెట్టి కాల్చి చంపి 'ఎన్‌కౌంటర్' అంటారు.

ఈ హత్యలకు ఒక ముఖ్యమైన కారణం ప్రతీకారవాంఛ. 1991, 92,93 సంవత్సరాలలో అనేక సంఘటనలలో నక్సలైట్లు పోలీసులను, సి.ఆర్.పి లేక బి.ఎస్.ఎఫ్ సిబ్బందిని, కాంగ్రెస్ నాయకులను, ఇతర ప్రముఖులను చంపారు. ఇటువంటి సంఘటన ఎప్పుడు జరిగినా పోలీసులు స్థానికంగా నక్సలైట్ల సానుభూతిపరులయిన యువకులను కస్టడీలోకి తీసుకుంటారు. వాళ్లను పై సంఘటన జరిగిన స్థలం దగ్గరే కాల్చి చంపి ఆ సంఘటనకు బాధ్యులయిన సాయుధ నక్సలైట్లతో ఎన్‌కౌంటర్ జరిగిందని కథ చెప్తారు. కథ నమ్మశక్యంగా ఉండేందుకు మృతులకు నక్సలైట్ల యూనిఫారాలు తొడిగి శవం ప్రక్కన ఒక ఆయుధం పెడతారు. ప్రముఖమైన కొన్ని ప్రతీకార సంఘటనలను అనుబంధం నుండి ఉటంకిస్తాము.

1992 సెప్టెంబరు 24న నక్సలైట్లు వరంగల్ జిల్లాలో ఒక బి.ఎస్.ఎఫ్ వ్యాన్‌ను పేల్చేసి 13మంది జవాన్లను చంపారు. చావు తప్పించుకున్న జవాన్లు కోపోద్రిక్తులయి పరిసరాలలో పశువులు మేపుతున్న నలుగురు యువకులను అక్కడికక్కడే కాల్చి చంపారు. (సీరియల్ నెం. 174). తరువాత, 1993 ఫిబ్రవరి 13న, సరండరయి కండిషనల్ బెయిల్ మీద పోలీస్‌స్టేషన్‌కు క్రమం తప్పకుండ హాజరవుతున్న ఒక యువకుడిని అదే చోటికి తీసుకొచ్చి కాల్చి చంపారు. (సీరియల్ నెం. 204). మళ్ళీ, 1993 ఆగస్ట్ 13న, మరొక ముగ్గురు రైతాంగ యువకులను కస్టడీలోకి తీసుకొని అదే చోటికి తీసుకొచ్చి కాల్చి చంపారు.

అదే జిల్లాలో తాడ్వాయి పోలీస్‌స్టేషన్ హెడ్‌కానిస్టేబుల్‌ను నక్సలైట్లు చంపగా దానికి ప్రతీకారంగా పోలీసులు రెండు వేరువేరు సంఘటనలలో నలుగురు రైతాంగ యువకులను కాల్చి చంపారు (సీరియల్ నెం.70,73).

కరీంనగర్ జిల్లాలో 1993 అక్టోబర్ 12న నక్సలైట్లు సారంగాపూర్ సమీపంలో మందుపాతర పేల్చి ముగ్గురు కానిస్టేబుళ్ళను చంపగా అందుకు ప్రతీకారంగా పోలీసులు ఒక వరుసగా జరిగిన ఎన్‌కౌంటర్లలో 12మంది రైతులను, రైతాంగ యువకులను పట్టుకొచ్చి కాల్చి చంపారు (సీరియల్ నెం.264, 265, 266, 268, 269, 270).

మహబూబ్‌నగర్ జిల్లాలో నక్సలైట్లు 1993 నవంబర్ 14న జిల్లా ఎస్.పి.నీ మరికొందరు పోలీసులనూ ఒక మందుపాతర పేల్చి చంపగా దానికి ప్రతీకారంగా పోలీసులు నలుగురు గ్రామస్తులను కస్టడీలోకి తీసుకొని 1993 నవంబర్ 27న కాల్చి చంపారు. (సీరియల్ నెం. 278)

ఇవి ప్రముఖ ప్రతీకార సంఘటనలు మాత్రమే. ఇంకా చాలా ఉదాహరణలు అనుబంధంలో చూడవచ్చు.

కొన్ని హత్యలు ఎన్నికల నేపథ్యంలో జరిగాయి. సిపిఐ (ఎం-ఎల్) పార్టీలలో కొన్ని పార్లమెంటు, అసెంబ్లీ తదితర ఎన్నికలలో పాల్గొంటాయి. వాళ్లు ఎప్పుడు పాల్గొన్నా వారి ప్రచార కార్యక్రమాన్ని పోలీసులు హింసాత్మక చర్యల ద్వారా ఆటంకపరుస్తారు. అందులో భాగంగా ఎన్‌కౌంటర్లు కూడ చేస్తారు. సీరియల్ నెం.20లోని సంఘటన ఆ కోవకు చెందిన ఒక ఘటన. స్థానిక సిపిఐ (ఎం-ఎల్) శాసనసభ్యుని మద్దతుదార్లయిన గిరిజన ప్రజానీకాన్ని భయభ్రాంతులు చేయడంకోసం జరిపిన ఆ ఎన్‌కౌంటర్‌లో ఇద్దరు ప్రజాప్రతినిధులతో సహా అయిదుగురు చనిపోయారు. దాదాపు అదే సమయంలో కరీంనగర్ జిల్లాలో మరొక సిపిఐ (ఎం-ఎల్) శాసనసభ్యుడు ప్రాతినిధ్యం వహిస్తున్న సిరిసిల్ల నియోజకవర్గం ప్రాంతంలో కూడ ఒక వరుసగా ఎన్‌కౌంటర్లు జరిగాయి. (సీరియల్ నెం.11,16,19).

ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం చాలాకాలంగా నక్సలైట్లకు 'సరెండర్' కమ్మని పిలుపునిస్తూ ఉంది. ఆయుధాలను పోలీసులకు అప్పగించి తమ రాజకీయాలను త్యజించమని ఆహ్వానిస్తూ ఉంది. 'సరెండర్' అయిన వారికి భూమి, అప్పులు, ఉద్యోగాలు మొదలయిన రూపాలలో పునరావాసం ఇస్తానంటూ ఉంది. కానీ నిజానికి సరండర్ అయిన వాళ్ళను పోలీసులు వేధిస్తున్నారు. నక్సలైట్లతో సంబంధాలు కొనసాగిస్తున్నారన్న అనుమానంతో వేధిస్తున్నారు. పోలీసులు చేసే ప్రతీకార హత్యలకు ఈ 'సరండర్' అయిన వ్యక్తులు బలి అవుతున్నారు. సరండర్ అయిన తరువాత క్రమం తప్పకుండ వాళ్ళు పోలీస్ స్టేషన్‌లో హాజరు కావలసి ఉంటుంది కాబట్టి వాళ్ళను పోలీసులు ఎప్పుడు చంపదలచుకున్నా అందుబాట్లో ఉంటారు.

1993 సంవత్సరంలో ఈ రకంగా ఎన్‌కౌంటర్లలో హతమయినటువంటి సరండర్ అయిన వ్యక్తులు చాలామంది ఉన్నారు (ఉదాహరణకు సీరియల్ నెం.204,216,221,224,229,230,235,244,245,248,254,260,270,273,278). 'సరండర్' అయ్యే ఉద్దేశ్యంతో పోలీసుల దగ్గరకు పోయిన వ్యక్తులను పట్టుకొని చంపిన సంఘటనలు కూడ ఉన్నాయి.

ఎన్‌కౌంటర్ హత్యలు-చట్టం

'ఎన్‌కౌంటర్' అనేది పోలీసుల కథనం ప్రకారమే ఆత్మరక్షణలో చేసే హత్య. 'ఎన్‌కౌంటర్' జరిగిన తరువాత ఆ ఘటనలో పాల్గొన్న పోలీసులు సమీప పోలీస్ స్టేషన్‌లో ఫిర్యాదు నమోదు చేస్తారు. ఆ ఫిర్యాదు ఐపిసి సెక్షన్ 307 క్రింద నమోదవుతుంది. (ఆయుధాలకు, పేలుడు పదార్థాలకు సంబంధించిన ఇతర సెక్షన్లు కూడ దీనికి జత అవుతాయి). అంటే నక్సలైట్లు పోలీసులపైన హత్యాప్రయత్నం చేసారన్న కేసు నమోదవుతుంది. ఆ హత్యాప్రయత్నం ఫలితంగా పోలీసులకు ప్రాణాపాయం కలిగి ఆత్మరక్షణార్థం ఎదురుకాల్పులు జరిపారనీ నక్సలైట్లు చనిపోయారనీ పోలీసుల ఫిర్యాదు చెప్తుంది.

కానీ చట్టం ప్రకారం అటువంటి ఫిర్యాదును రెండు కేసులుగా నమోదు చేయాలి. ఒకటి సెక్షన్ 307 క్రింద, ఒకటి సెక్షన్ 302 క్రింద. అంటే హత్యాప్రయత్నం చేసారని నక్సలైట్ల పైన ఒక కేసు, హత్య చేసినందుకు పోలీసులపైన ఒక కేసు పెట్టాలి.

కేవలం అనుమానం మీద కాల్పులు జరిపి చంపే అధికారం పోలీసులకు ఇచ్చే చట్టం ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో ఒక్కటే ఉంది. అది ఆం.ప్ర. కల్లోలిత ప్రాంతాల చట్టం. ఈ చట్టం వర్తించాలంటే సంబంధిత ప్రాంతాన్ని కల్లోలిత ప్రాంతంగా ప్రకటించవలసి ఉంటుంది. అయితే 1990 తరువాత ఈ రాష్ట్రంలో ప్రకటిత కల్లోలిత ప్రాంతాలేవీ లేవు.

కాబట్టి పోలీసులు కాల్పులు జరిపితే దానిని సమర్థించుకోవడానికి రెండే చట్టాలున్నాయి. ఒకటి క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోద్‌లోని అధ్యాయం 10 లోని సెక్షన్ 129 (2). ఈ అధ్యాయం పౌరభద్రతకూ శాంతికీ సంబంధించిన అధ్యాయం. అయితే సెక్షన్ 129(2) క్రింద కాల్పులను సమర్థించుకునే టట్టయితే అదే అధ్యాయంలోని నియమావళిని, పోలీస్ మాన్యువల్ లోని నియమావళిని తప్పనిసరిగా పాటించవలసి ఉంటుంది. రెండవ మార్గం ఇండియల్ పీనల్ కోడ్ లోని అధ్యాయం క్రింద సమర్థించుకోవడం. ఆత్మరక్షణలో ఒకరి ప్రాణం తీసే హక్కును సెక్షన్ 100 వివరిస్తుంది.

'ఎన్‌కౌంటర్' హత్యలను సమర్థించుకోవడానికి పోలీసులు పై రెండు మార్గాలలో రెండవ దానిని అనుసరిస్తున్నారు. అంటే ఐపిసిలోని 'ఆత్మరక్షణ' సెక్షన్ క్రింద సమర్థించుకుంటున్నారు. అటువంటప్పుడు సాక్ష్యాధారాల చట్టం సెక్షన్ 105కు వాళ్ళు బద్ధులయి ఉండాలి. ఆ సెక్షన్ ప్రకారం ఐపిపి నాలుగవ అధ్యాయంలోని మినహాయింపుల క్రింద తమ నేరాలను సమర్థించుకునేవారు ఆ మినహాయింపు తమకు వర్తిస్తుందని తామే కోర్టుకు నచ్చజెప్పవలసి ఉంటుంది.

కాబట్టి 'ఎన్‌కౌంటర్' ఘటన జరిగినప్పుడు సంబంధిత పోలీసుల పైన ఐపిసి సెక్షన్ 302 క్రింద కేసు పెట్టవలసి ఉంటుంది. వాళ్లను అరెస్టు చేసి కోర్టులో విచారించవలసి ఉంటుంది. ఆత్మరక్షణ చేసుకోవడానికి చంపవలసిన అవసరం ఏర్పడిందని ముద్దాయిలయిన పోలీసులే కోర్టుకు నచ్చచెప్పవలసి ఉంటుంది.

చట్టబద్ధమయిన ఈ పద్ధతిని ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం అనుసరించడం లేదు. కేవలం సిఆర్‌పిసి సెక్షన్ 176 కింద ఎగ్జిక్యూటివ్ మెజిస్ట్రేట్‌ల చేత మెజిస్టీరియల్ విచారణలు జరిపించి ఊరుకుంటున్నారు. ఈ విచారణల నివేదికలను బహిరంగపరచరు. వాటిపైన చర్య తీసుకోరు. చాలా సందర్భాలలో పోలీసులు సాక్షులను బెదిరించి విచారణ ఎదుట హాజరు కానివ్వరు. ఒకవేళ సాక్షులు వాంగ్మూలం ఇచ్చినా విచారణ నివేదిక పైన చర్య తీసుకోరు. 285 ఎన్‌కౌంటర్ ఘటనల్లోకీ రెండిటి మీద మాత్రమే న్యాయవిచారణ జరిపించారు.

అత్యధికంగా నిరుపేద, పీడిత కుటుంబాలకు చెందిన మృతుల బంధువులు ఈ విధంగా న్యాయానికి దూరంకావడమే కాక, జీవనాధారాన్ని కూడ కోల్పోతున్నారు. ఎందుకంటే మృతులలో నక్సలైట్ కార్యకర్తలను మినహాయిస్తే మిగిలిన వారంతా తమ కుటుంబాలను పోషించేవారే.

పై వివరణను దృష్టిలో ఉంచుకొని గౌ॥కమిషన్ ఈ క్రింది చర్యలు చేపట్టాలని కోరుతున్నాం.

(i) అనుబంధంలో ఏకరవు పెట్టిన అన్ని 'ఎన్‌కౌంటర్' ఘటనలపైన జరిగిన మెజిస్టీరియల్ విచారణల నివేదికలు తెప్పించి, వాటిని పరిశీలించి, వాటిపైన చర్య తీసుకొమ్మని ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వాన్ని ఆదేశించాలి.
(ii) అనుబంధంలో పేర్కొన్న ఎన్‌కౌంటర్ ఘటనల పైన సాక్ష్యాలు సేకరించడానికి ఒక విచారణ కమిషన్‌ను నెలకొల్పాలి.
(iii) ఎన్‌కౌంటర్ మృతుల (వారు నక్సలైట్ కార్యకర్తలయినా కాకున్నా) కుటుంబాలకు నష్టపరిహారం చెల్లించే విషయంలో ప్రమాణాలు ఏర్పరచుకోవడానికి ప్రభుత్వానికి తగు సూచనలు ఇవ్వాలి.
(iv) ఇటువంటి శాసనేతర మరణకాండను నిరోధించేందుకు పోలీసు శాఖకు స్పష్టమయిన సూచనలు చేయాలి.
(v) ఎన్‌కౌంటర్ ఘటనలను ఐపిసి సెక్షన్ 302 క్రింద హత్యకేసులుగా నమోదు చేసుకొని తమంతట తామే విచారణ జరిపించే విషయంలో స్థానిక న్యాయస్థానాలకు తగు సూచనలు ఇవ్వాలి.

జాతీయ మానవ హక్కుల కమిషన్ చిరునామా :

National Human Rights Commission
I Floor Sardar Patel Bhavan
Parliament Street
New Delhi - 110 001.

న్యాయమూ లేదు విచారణా లేదు
రెండోసారి రసూల్ హత్య

విలేకరి గులాం రసూల్, విజయప్రసాదరావులను పోలీసులు కాల్చిచంపిన మసీద్‌గుడా 'ఎన్‌కౌంటర్' నిజమయిన ఎన్‌కౌంటరేననీ, అక్షరాలా పోలీసులు చెప్పినట్టే జరిగిందనీ జస్టిస్ టి.ఎల్.ఎన్. రెడ్డి న్యాయవిచారణ కమీషన్ తన నివేదికలో పేర్కొనింది. రసూల్ 'జగన్' అనే మారుపేరుతో ప్రజలనుండి దబ్బులు వసూలు చేస్తూ ఉండిన నక్సలైటేననీ, విజయప్రసాదరావు కూడ రసూల్‌తో పాటు నక్సలైట్ల రహస్య సమావేశాలకు హాజరవుతుండేవాడనీ, అటువంటి ఒక సమావేశానికి వారిద్దరూ మసీద్‌గూడ శివారులోని ఒక పాడుబడిన కట్టడంలో హాజరు కాగా డిసెంబర్ 28, 1991 తెల్లవారుజామున 'ఎన్‌కౌంటర్' జరిగి ఇద్దరూ చనిపోయారనీ కమిషన్ నిర్ధారించింది.

కమీషన్ పోలీసులతో సహా 37 మందిని విచారించింది. అనేక డాక్యుమెంట్లు పరిశీలించింది. ఈ 37 మందిలో పోలీసులు, పోలీసులు తీసుకొచ్చిన సాక్షులు కొందరు కాగా ఎపిసిఎల్‌సి, ఎపియుడబ్ల్యుజె (రాష్ట్ర వర్కింగ్ జర్నలిస్టుల సంఘం) ప్రవేశపెట్టిన సాక్షులు మిగిలిన వాళ్లు.

కమీషన్ ఎదుట నమోదయిన సాక్ష్యాన్ని న్యాయమూర్తిగారు ఏమాత్రం నిష్పాక్షికంగా వ్యాఖ్యానించి ఉన్నా 'ఎన్‌కౌంటర్' గురించి పోలీసులు చెప్పిన కథ అసంబద్ధంగా ఉందనీ, 'ఎన్‌కౌంటర్' కు ముందు వెనుక పోలీసులు ప్రవర్తించిన పద్ధతి అనుమానాస్పదంగా ఉందనీ నిర్ధారించేవారు. ఇది సాక్ష్యాల నుండి కొట్టొచ్చినట్టు కనిపించే విషయం.

కానీ టి.ఎల్.ఎన్. రెడ్డిగారు విషయాలను అర్థంచేసుకునే పద్ధతే విచిత్రమయినది. పోలీసులు చెప్పిన ఏ విషయాన్నయినా ఆయన స్వతంత్ర ఆధారాలు లేకుండ వెంటనే నమ్ముతారు. ఇతరులు చెప్పే విషయాలను మాత్రం పోలీసులు ధృవీకరించకపోతే నమ్మరు. పోలీసులు చెప్పిన విషయాలు నిజమో కాదో నిర్ధారించడానికి రెండవ సాక్షిని పిలిపించే ప్రయత్నం చేయరు. ఇతరులు చెప్పిన విషయాలను నిర్ధారించుకోవడానికి మాత్రం పోలీసులను, ఇతర సాక్షులను పిలిపించి అడుగుతారు. వాళ్లు 'అబద్ధం' అంటే అది అబద్ధమనే నిర్ణయిస్తారు. పోలీసుల ప్రవర్తన అనుమానాస్పదంగా ఉండని చెప్పే సాక్షుల మాటలను అబద్ధం, కల్పన అని కొట్టిపారేస్తారు. లేదా పూర్తిగా తృణీకరిస్తారు.

అన్యాయమయిన ఈ 'న్యాయవిచారణ' నివేదికను ప్రభుత్వం తిరస్కరించి రెండవసారి న్యాయవిచారణ జరిపించమని ఆందోళన చేద్దాం.